

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۵/۱۸

فصلنامه مدیریت نظامی

پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۱۰/۱۹

سال بیست و یکم، شماره ۴، زمستان ۱۴۰۰

مقاله پژوهشی

صص ۶۲-۳۳

جایگاه قدرت نظامی در تحقق تمدن نوین اسلامی

فتح... کلاتری^{۱*}

چکیده

تمدن نوین اسلامی تمدنی است که ضمن پاسخگویی به نیازهای طبیعی و مادی انسان‌ها بُعد معنوی و روحی آنان را به سمت کمال و سعادت راهنمایی می‌کند. این ساختار مطلوب که ریشه در برنامه‌های انسان‌ساز اسلامی دارد؛ نه تنها بُعد مادی و سخت‌افزاری تمدن را نفی نمی‌کند، بلکه به آن جهت داده، آن را از آفاتی که بشر دچار آن شده است، نجات خواهد داد. هدف این تحقیق تبیین وضعیت مؤلفه‌های قدرت نظامی در سه بُعد نرم‌افزاری، سخت‌افزاری و هوشمندی است. این پژوهش به روش توصیفی - تحلیلی (پیمایشی) انجام شده و کاربردی است. روش جمع‌آوری اطلاعات، میدانی و کتابخانه‌ای بوده، یافته‌ها با استفاده از روش خبرگی تحلیل شده است. جامعه آماری بر اساس نظر خبرگان ۱۱۰ نفر می‌باشد. نتایج تحقیق بیانگر این است که قدرت نظامی در بُعد سخت دارای پنج مؤلفه زمینی، هوایی، دریایی، موشکی و پهپادی است. میانگین قدرت سخت، خوب ارزیابی شده و در بُعد نرم دارای چهار مؤلفه شناختی، رسانه‌ای، روانی و اطلاعاتی است که میانگین قدرت نرم، ضعیف می‌باشد. در بُعد هوشمند دارای سه مؤلفه اقتصادی، هیبریدی و سایبری است. میانگین قدرت هوشمند، متوسط ارزیابی شده است. برای نیل به تمدن نوین اسلامی مؤلفه نرم‌افزاری بیشترین تأثیر را دارد، اما متأسفانه وضعیت موجود این مؤلفه در نیروهای مسلح، ضعیف ارزیابی شده است. بنابراین نیروهای مسلح ج.ا.ایران برای نیل به تمدن نوین اسلامی در مؤلفه قدرت سخت مشکلی ندارند، اما باید بیشترین تلاش را ابتدا در مؤلفه قدرت نرم و سپس در مؤلفه قدرت هوشمند به عمل آورند.

واژه‌های کلیدی: قدرت نظامی، قدرت سخت، قدرت نرم، قدرت هوشمند، تمدن نوین اسلامی.

۱. عضو هیئت علمی دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران، ایران، (*نویسنده مسئول) f.ka@chmail.irf

مقدمه

عبارت تمدن‌سازی نوین که به‌وسیلهٔ مقام معظم رهبری مطرح شده است، در واقع همان احیای تمدن اسلامی است که با پیروزی انقلاب اسلامی نگاه‌ها به آن معطوف گردیده است و به مفهوم احیای عزت و کرامت انسان مسلمان در کنار برخورداری از دستاوردهای علمی و فناوری است که می‌تواند نویدبخش ایجاد تمدنی نمونه باشد. تأکید مقام معظم رهبری بر عنصر پیشرفت همه‌جانبه به عنوان ماهیت واقعی تمدن نوین اسلامی، در واقع به معنای تأکید بر عنصر حرکت و تعالی در همه عرصه‌ها و همه جنبه‌های زندگی مادی و معنوی می‌باشد (بیانات در دیدار با جوانان خراسان شمالی، مورخه ۱۳۹۱/۷/۲۳). طلوع این تمدن نوین اسلامی، با استمرار انقلاب اسلامی و برپایی و استقرار نظام جمهوری اسلامی توأم است که توانسته دو بُعد اصلی تمدن یعنی نرم‌افزاری و سبک زندگی و بُعد سخت‌افزاری و مظاهر توسعه و پیشرفت را در کنار همدیگر تعریف کند.

تمدن نوین اسلامی به معنای کلان‌نگری و به‌کارگیری انواع ظرفیت‌های مادی و معنوی است و یکی از ظرفیت‌های مهم و اساسی در این حوزه، سازماندهی قدرت نظامی پویا و منعطف است. قدرت ملی شامل جغرافیا، اقتصاد، سیاست، فرهنگ، علم و فناوری، سایبری و توان نظامی می‌باشد. برای نیل به تمدن نوین اسلامی باید تمام ابعاد و مؤلفه‌های قدرت ملی همسو با هم توسعه یابند. با توجه به اینکه امکان بررسی تمام ابعاد قدرت ملی در یک مقاله وجود ندارد، در این مقاله فقط قدرت نظامی به‌عنوان پایه و اساس دفاع و امنیت و مهمترین رکن قدرت ملی، در سه بُعد نرم‌افزاری، سخت‌افزاری و هوشمندی مورد بررسی قرار می‌گیرد. بر اساس اندیشه مقام معظم رهبری و سایر صاحب‌نظران مرحلهٔ انقلاب اسلامی و نظام اسلامی به‌طور کامل شکل گرفته است و مرحله دولت اسلامی در حال شکل‌گیری و تکامل می‌باشد. گرچه نیروهای مسلح در تابعیت مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) هستند، اما در تعریف ساختار حکومتی بخشی از دولت به‌شمار می‌آیند؛ بنابراین نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران موظف است که همسو با دولت اسلامی در راستای نیل به تمدن نوین اسلامی تلاش مضاعف به عمل آورد. از این رو، در این مقاله تلاش می‌شود تا ابتدا وضعیت قدرت نظامی نیروهای مسلح در سه حوزه سخت، نرم و هوشمند بررسی شود و سپس وضعیت مطلوب برای نیل به تمدن نوین اسلامی بیان گردد.

بیان مسئله

برای نیل به تمدن نوین اسلامی به پیشرفت همه‌جانبه در تمام حوزه‌ها نیاز است؛ مثل پیشرفت در حوزه‌های اقتصادی، فرهنگی، سیاسی، نظامی، فناوری، سایبری، فضایی، زیست محیطی و غیره. در بین حوزه‌های یاد شده، قدرت نظامی مربوط به نیروهای مسلح است؛ بنابراین یکی از حوزه‌ها و یا ابعاد قدرت در هر کشوری، بُعد نظامی است. نیروهای مسلح باید همپا با سایر بخش‌های نظام تلاش مضاعف برای تحقق تمدن نوین اسلامی نمایند. انقلاب اسلامی دارای پنج مرحله است: ۱- انقلاب اسلامی؛ ۲- نظام اسلامی؛ ۳- دولت اسلامی؛ ۴- جامعه اسلامی؛ ۵- تمدن نوین اسلامی. طبق نظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) هنوز دولت اسلامی به طور کامل مستقر نشده است یا به عبارتی دیگر، هنوز گام سوم تمدن نوین اسلامی تکمیل نشده و نظام ج.ا.ایران در گام سوم می‌باشد. با توجه به اینکه نیروهای مسلح در بدنه دولت انقلابی قرار دارد، می‌توان ادعا نمود که نیروهای مسلح همانند سایر بخش‌های نظام در گام سوم انقلاب قرار دارد؛ یعنی با وضعیت مطلوب دو گام فاصله دارد؛ به همین دلیل محقق قصد دارد قدرت نظامی را در سه بُعد سخت، نرم و هوشمند بررسی نماید تا موانع و چالش‌های مرتبط با نیروهای مسلح را برای نیل به جامعه اسلامی و در نهایت تمدن نوین اسلامی شناسایی و اولویت‌بندی نماید. نیروهای مسلح برای تحقق تمدن نوین اسلامی راه درازی پیش‌رو دارند؛ این مهم مستلزم برنامه‌ریزی راهبردی، فرهنگ‌سازی و جلب همکاری همه نهادها و دستگاه‌های دولتی و به‌خصوص آحاد مردم است. در تمدن نوین اسلامی نیروهای مسلح باید مردم‌پایه و انقلابی باشند. آنچه ذهن محقق را به عنوان مسئله اصلی تحقیق به خود معطوف نموده، این است که نیروهای مسلح مردم‌پایه برای نیل به تمدن نوین اسلامی باید در چه مؤلفه‌ها و شاخص‌هایی پیشرفت نمایند. در این تحقیق ابعاد و مؤلفه‌ها و شاخص‌های قدرت نظامی نیروهای مسلح در سه بُعد سخت، نرم و هوشمند مورد بررسی قرار می‌گیرد و در انتها مشخص می‌شود که وضعیت مؤلفه‌های قدرت نیروهای مسلح چگونه است. اهمیت و ضرورت اجرای این تحقیق در موارد زیر است:

الف) باعث شناسایی قوت و ضعف‌های نیروهای مسلح در خصوص انواع الگوهای جنگی می‌گردد؛

ب) باعث ایجاد هماهنگی و هم‌افزایی بین دولت و نیروهای مسلح برای ارتقای قدرت نظامی نیروهای مسلح می‌گردد.

سؤال اصلی:

وضعیت ابعاد و مؤلفه‌های قدرت نظامی نیروهای مسلح ج.ا.ایران برای نیل به تمدن نوین اسلامی چگونه است؟

سؤالات فرعی:

- ۱- وضعیت مؤلفه‌های قدرت نظامی نیروهای مسلح ج.ا.ایران در بُعد سخت‌افزاری چگونه است؟
- ۲- وضعیت مؤلفه‌های قدرت نظامی نیروهای مسلح ج.ا.ایران در بُعد نرم‌افزاری چگونه است؟
- ۳- وضعیت مؤلفه‌های قدرت نظامی نیروهای مسلح ج.ا.ایران در بُعد هوشمندی چگونه است؟

مبانی نظری و ادبیات تحقیق

۱- پیشینه‌شناسی

تعداد چهار عنوان مقاله علمی- پژوهشی مرتبط با این پژوهش ارتباط به شرح زیر است: الف) مقاله‌ای با عنوان «ارائه الگویی برای ارزیابی و تحلیل قدرت نظامی کشورها» (مرادیان و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۶۹) که به روش تحلیلی- تبیینی انجام گردید است. در این تحقیق ۱۲ معیار در سه حوزه سخت، نرم و هوشمند برای ارزیابی قدرت نظامی کشورها بیان شده است. معیارها بر اساس شاخص‌های مربوط به خود طبقه‌بندی و اولویت‌بندی شده‌اند.

ب) مقاله‌ای با عنوان «محاسبه قدرت نظامی با استفاده از فرمول قدرت ملی کشورها» (یزدان‌پناه و همکاران، ۱۳۹۷: ۶۵) که به روش تطبیقی انجام گردید است. در این تحقیق، مؤلفه قدرت نظامی شامل سه بُعد مادی، معنوی و غیرمادی است. ابعاد مادی شامل زمینی، هوایی، دریایی، پدافند هوایی و موشکی، تعداد نیروهای نظامی، پیمان‌های نظامی، جنگ‌های انجام شده و مانورهای نظامی است. عوامل معنوی شامل تعهد، ایمان، شهادت‌طلبی و تجربه است. عوامل غیرمادی شامل قدرت اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و سایبری است.

پ) مقاله‌ای با عنوان «نقش قدرت و اقتدار سیاسی حکومت‌های اسلامی در شکوفایی تمدن

نوین اسلامی» (سنچولی و همکاران، ۱۳۹۷: ۹۵) به روش توصیفی-تحلیلی نوشته شده است. نتیجه مقاله این است که شکوفایی تمدن نوین اسلامی بررسی و تحلیل می‌شود. عصر طلایی تمدن اسلامی مرهون اقتدار سیاسی جهان اسلام بوده است و این اقتدار برخاسته از مؤلفه‌هایی همچون دین‌محوری و معنویت‌گرایی، امامت و رهبری، اتحاد و همبستگی، علم و دانایی، عزت و استقلال خواهی، توان مالی و اقتصادی و توانمندی‌های بالای نظامی بوده است.

ت) **مقاله‌ای با عنوان** «تبیین و بررسی نقش انقلاب اسلامی در احیای تمدن نوین اسلامی» (منتظران و همکاران، ۱۳۹۷: ۴۲) به روش توصیفی-تحلیلی نوشته شده است. نتیجه مقاله این است که انقلاب اسلامی می‌تواند راه رسیدن به تمدن نوین اسلامی را که درحقیقت، متعالی‌ترین تمدن بشری است، هموار نماید. این جستار به منظور اثبات این فرضیه، در پی بیان چگونگی احیای تمدن اسلامی، به وسیله انقلاب اسلامی است و نتایج پژوهش نیز بیان می‌دارد که انقلاب اسلامی ایران بذر امیدی در احیای تمدن نوین اسلامی به وجود آورده است.

در مقاله اول قدرت سخت، نرم و هوشمند نظامی طبق الگوی بین‌المللی و در مقاله دوم قدرت نظامی بر اساس سه حوزه مادی، معنوی و غیرمادی بررسی شده است. شاخص‌های این پیشینه‌ها با مقاله مورد نظر متفاوت است و اشاره‌ای به تمدن نوین اسلامی نشده است، بنابراین از مبانی نظری این پیشینه‌ها استفاده شده است. مقاله سوم و چهارم هم به نقش قدرت سیاسی و انقلاب اسلامی در احیای تمدن نوین اسلامی پرداخته است. در مقاله‌های یاد شده فقط به نقش اقتدار سیاسی و انقلاب اسلامی پرداخته و اشاره‌ای به قدرت نظامی جمهوری اسلامی ایران نشده است. در این پیشینه‌ها از ادبیات نظری بخش تمدن اسلامی استفاده شده است. تفاوت اصلی این مقاله با پیشینه‌های یادشده، اول در شاخص‌های قدرت نظامی است و دوم ارتباط این شاخص‌ها برای نیل به تمدن نوین اسلامی است.

۲-۲- تعریف مفاهیم

تمدن^۱

تمدن متغیر وابسته است. در این تحقیق تعریف عملیاتی آن منطبق با تعریف مفهومی آن می-باشد. آیت الله سید علی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) تعریف دقیقی از تمدن دارند: «تمدن یعنی زندگی توأم با نظم عملی، با تجربیات خوب زندگی، استفاده از پیشرفت‌های زندگی» (بیانات در جمع جوانان در تاریخ ۱۳۷۶/۱۱/۱۴). محمدتقی جعفری تمدن را این گونه تعریف می‌کند: «تمدن، تشکیل هماهنگ انسان‌ها در حیات معقول با روابط عادلانه و اشتراک همه افراد و گروه‌های جامعه در پیشبرد هدف‌های مادی و معنوی انسان‌ها در همه ابعاد مثبت است» (اسفندیار، ۱۳۹۴: ۲). در جمع‌بندی کلی تعاریف بالا می‌توان گفت: «تمدن حاصل تعالی فرهنگی و پذیرش نظم اجتماعی است؛ تمدن خروج از بادیه‌نشینی و گام‌نهادن و شاهراه نهادینه‌شده امور اجتماعی و یا به قول ابن‌خلدون، عمران یافتن است» (اسفندیار، ۱۳۹۴: ۳).

۲-۳- قدرت نظامی^۲

قدرت نظامی متغیر مستقل است. تعریف عملیاتی آن شامل عوامل فیزیکی، غیرفیزیکی و برترساز می‌شود. تعریف مفهومی آن شامل نیروهای مسلح، تجهیزات، فنون و آمادگی‌های نظامی یک دولت است. قدرت نظامی دارای دو بُعد کمیت و کیفیت می‌باشد. پس قدرت نظامی عبارت است از توانایی مادی و معنوی یک ملت برای محافظت از کشور و منافع ملی و یا کمک به متحدان برای دستیابی به اهداف ملی است (دانش‌آشتیانی، ۱۳۹۰: ۳۸). قدرت نظامی یکی از عناصر تشکیل‌دهنده قدرت ملی به شمار می‌رود و بخشی از قدرت ملی است. ضمن آنکه آشکارترین و بارزترین بخش قدرت ملی را تشکیل می‌دهد. بنابراین، در تعریف قدرت نظامی می‌توان گفت: نیروی اعمال اراده که از طریق نیروها و ابزار نظامی - نیروهای منظم با وظیفه مشخص حفظ و بقای جامعه و ابزار مشخص - صورت می‌گیرد. به عبارت دیگر، هر جامعه‌ای برای حفظ و بقای خود مبادرت به ایجاد تجهیزات و نیروهایی می‌کند که پدیدآورنده قدرت

۱ Civilization

۲ Military Power

نظامی هستند. قدرت نظامی دارای سه سطح سخت، نرم و هوشمند می‌باشد. قدرت سخت، ظرفیت به‌کارگیری زور برای رسیدن به هدف است. راهبردهای قدرت سخت همواره متکی بر توان و قابلیت سازمان‌های نظامی است. منبع اصلی قدرت نرم ارزش‌ها و فرهنگ مبتنی بر رفتار انسان است. قدرت هوشمند، ترکیبی هوشمندانه از قدرت سخت و نرم است. منظور از ترکیب هوشمندانه منابع قدرت سخت و نرم با توجه به شرایط محیطی و زمانی است که بیشتر در حوزه دانش و فناوری می‌باشد (کلانتری، ۱۳۹۶: ۵۲). با توجه به موارد بالا و بر اساس مصاحبه با نخبگان مؤلفه‌های قدرت سخت عبارتند از: جنگ زمینی، هوایی، دریایی، موشکی و پهپادی.

عناصر قدرت نظامی

الف) عناصر بالقوه شامل منابع انسانی، صنایع، فناوری و منابع اقتصادی قابل دسترس کشور که در مواقع بسیج عمومی برای جنگ یا دفاع می‌توان آنها را به کار گرفت.

ب) عناصر بالفعل شامل نفرات، تسلیحات و تجهیزات و سایر عناصر نیروهای مسلح که در زمان صلح و جنگ در اختیار بوده، آماده به رزم می‌باشند و به هنگام ضرورت بلافاصله وارد عمل می‌شوند.

ج) عناصر ذخیره شامل نیروی انسانی آموزش دیده نظامی ذخیره و احتیاط، نیروهای شبه‌نظامی و ذخائر جنگی در انبارها.

د) عناصر مؤتلفه شامل نیروی انسانی، تسلیحات و تجهیزات کشورهای متحد که در صورت ضرورت می‌توان برای پشتیبانی از عملیات نظامی نیروهای خودی وارد عمل گردند (کلانتری و سعادت‌راد، ۱۳۹۹: ۷۵).

تمدن نوین اسلامی

تمدن اسلامی، تمدنی دینی است که همه مؤلفه‌های آن بر محور اسلام می‌گردد. همین پسوند از یک‌سو قابلیت تحدید زمانی و تعریف معنایی دارد؛ زیرا آغاز و انجامش مشخص است و از سوی دیگر، دارای گستردگی مفهومی و موضوعی بسیاری است که همه پیچیدگی‌ها، ظرایف و جهان‌شمولی دین اسلام را در خود دارد. به این ترتیب، تمدن اسلامی دارای همه ویژگی‌های تمدن الهی در چارچوب آموزه‌های قرآنی و متکی بر سنت پیامبر اکرم (ص) است و مؤلفه‌های آن طبق آیات و روایات، دین، اخلاق، علم، عدالت، قوانین، مقررات، اصول دینی و ... است؛ چنان که مدینه النبی، شهر نوین پیامبر اکرم (ص) بر اساس همین ارکان استوار شد و تمدنی را ایجاد

کرد که مبانی آن قرآنی و نبوی بود. در آن مدینه فاضله، انسان موجودی برگزیده می‌نمود که در مقام «خلیفه الله»، وظایف خطیری را بر عهده داشت و در تکاپوی رسیدن به مقام «قرب‌الی‌الله» و رضایت خدا همه مراحل رشد و تعالی را با تسمک به قوانین الهی و سنت نبوی طی می‌کرد (جان احمدی، ۱۳۸۸: ۵۲). با این بیان می‌توان به طور کلی تمدن اسلامی را این‌گونه تعریف کرد: «تمدن اسلامی بر اساس نگرش توحیدی، تمدنی است ایدئولوژیک با مجموعه‌ای از ساخته‌ها و اندوخته‌های معنوی و مادی جامعه اسلامی که انسان را به سوی کمال معنوی و مادی سوق می‌دهد. مقصود از «ساخته‌ها»، آن بخش از حیات تمدنی است که در شرایط عادی در جامعه وجود ندارد و انسان آن را می‌سازد. مراد از «اندوخته‌ها» نیز آن چیزی است که از انباشتن تجربه‌ها و داده‌ها، دانش‌ها، قراردادهای و اختراعات گذشته جوامع بشری تحت نفوذ حکومت اسلامی به جامعه اسلامی به میراث رسیده است. بنابراین فرهنگ و تمدن اسلامی مجموعه‌ای از همه آداب و رسوم، اعتقادات و باورها، سنن، معارف، علوم اسلامی و ذخایر مشترک مادی و معنوی است که در میان ملت‌های مسلمان وجود دارد (زارع، ۱۳۹۸: ۷). سید جعفر شهیدی در تعریف تمدن اسلامی آن را مجموعه آداب و رسوم مشترک میان ملت‌های مسلمان می‌داند. نباید پنداشت چون این تمدن نام اسلامی به خود گرفته، مظاهر آن همگی برگرفته از قرآن یا سنت است و دگرگون‌پذیر نیست و این دقیقاً نقطه عزیمت و افتراق تمدن از حکم شرعی است. بنابراین هرچند هم با گذشت زمان مظاهر تمدن تغییر یابد، باز هم باید آن را تمدن اسلامی نامید. تعریف دیگر از تمدن اسلامی را صادق آیین‌وند بیان کرده که ایشان تمدن اسلامی را مجموعه از آثار و تولیدات که پس از ظهور دین مبین اسلام در جزیره‌العرب و پیوستن مردمان دیگر سرزمین‌ها پدید آمد، می‌داند (فوزی و صنم‌زاده، ۱۳۹۱: ۱۸). بر اساس مصاحبه به‌عمل آمده با خبرگان ابعاد و مؤلفه‌های تمدن نوین اسلامی عبارتند از: بُعد سخت دارای دو مؤلفه توان‌محور و قابلیت‌محور است. بُعد نرم دارای دو مؤلفه ارزش‌محور و انسان‌محور می‌باشد. بُعد هوشمند دارای دو مؤلفه دانش‌محور و فناوری‌محور است.

مفهوم تمدن‌سازی از منظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

انقلاب مراحل دارد. آنچه در اول انقلاب در سال ۱۳۵۷ اتفاق افتاد، مرحله اول انقلاب بود؛ یعنی انفجار در مقابل نظام باطل طاغوت و ایجاد یک نظام جدید بر مبنای آرمان‌ها و ارزش‌های نو با لغت نو، با تعبیر نو، با مفاهیم نو؛ این مرحله اول انقلاب بود. بعد در مرحله دوم، این نظام

بایستی ارزش‌ها را محقق کند. این ارزش‌ها و آرمان‌هایی که حالا اشاره می‌کنم و بعضی را می‌گویم، باید در جامعه تحقق ببخشیده شود. این ارزش‌ها اگر بخواهد تحقق بخشیده شود، دستگاهی مدیریتی لازم دارد که این دستگاه، دولت انقلابی نام دارد. بنابراین مرحله بعد از نظام انقلابی، ایجاد دولت انقلابی است؛ دولتی که ارکان آن، انقلاب را از بن دندان باور کرده باشند و دنبال انقلاب باشند.

بعد اینکه دولت انقلابی تشکیل شد، آن وقت بایستی به‌وسیله اجرائیات درست، قانون درست، اجرای درست این آرمان‌ها و ارزش‌هایی که مطرح شده- این آرزوهای بزرگ انقلابی- یکی یکی در جامعه تحقق پیدا کنند. نتیجه آن «تشکیل جامعه انقلابی» می‌شود. یک جامعه انقلابی به وجود می‌آید که این مرحله چهارم است. حرکت انقلابی، نظام انقلابی، دولت انقلابی، جامعه انقلابی، این [مرحله] چهارم است. بعد که جامعه انقلابی درست شد، آن وقت زمینه برای ایجاد تمدن انقلابی و اسلامی به وجود می‌آید. حالا تعبیر به انقلابی کردم، به جای کلمه انقلابی می‌توانید کلمه اسلامی بگذارید؛ یعنی دولت اسلامی، تمدن اسلامی. این مراحل است که وجود دارد (بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان، ۱۳۹۷/۳/۷). معظم‌له در این بیانات مراحل و گام‌های تحقق تمدن نوین اسلامی را در پنج گام بیان می‌دارد و معتقد است در حال حاضر، در گام سوم یعنی دولت اسلامی هستیم. در واقع هنوز دولت اسلامی به‌طور کامل شکل نگرفته و در حال تکوین می‌باشد. پس از تکمیل دولت اسلامی، گام چهارم یعنی جامعه انقلابی و در نهایت گام پنجم که همان تمدن نوین اسلامی است، محقق می‌گردد.

الگوهای جنگی نقش‌آفرین در عرصه قدرت نرم و هوشمند

مجموعه‌ای از الگوها و نگرش‌های نظامی در عرصه جنگ وجود دارند که به صورت نظری تفکیک شده‌اند، اما با یکدیگر هم‌پوشانی و نقاط مشترک فراوانی دارند. تعداد ۱۴ الگوی جنگی نوظهور وجود دارد. در این مقاله طبق جدول شماره ۱ فقط هفت الگوی آن که به عرصه قدرت نرم و هوشمند نزدیکتر است، مورد بررسی قرار می‌گیرد (زهدی و کلانتری، ۱۳۹۵: ۱۵۳).

جدول شماره (۱): هفت الگو در عرصه قدرت نرم و هوشمند

ردیف	پارادایم	ایده محوری	پیشران	فناوری‌ها
۱	جنگ اطلاعاتی	بهره‌برداری و ضربه‌زنی به شریان‌های اطلاعاتی دشمن و دفاع متقابل	تأثیرگذاری سریع و کاهش زمان و هزینه‌های درگیری نظامی	فناوری ارتباطات امنیت سیستم‌ها الکترومغناطیس

ردیف	پارادایم	ایده محوری	پیشران	فناوری‌ها
۲	جنگ سایبری	ضربه‌زنی به جسم سایبر دشمن و دفاع متقابل	ناهمگونی و تأثیرگذاری سریع بر سامانه‌های رایانه‌ای و جنگ الکترونیک	فناوری اطلاعات و جنگ ضدالکترونیک و ارتباطات
۳	جنگ روانی	بهره‌مندی و ضربه‌زنی به افکار جمعی و فردی دشمن و دفاع متقابل	تأثیرگذاری سریع و کاهش زمان و هزینه‌های درگیری نظامی	رسانه‌های جمعی و ارتباطات، فضای مجازی و عملیات روانی
۴	جنگ هیبریدی	ترکیبی از ابزارهای متعارف، نامنظم و نامتقارن	ناهمگونی و بهره‌گیری از ائتلاف‌ها	فناوری سنتی و مدرن
۵	جنگ روایت‌ها (رسانه‌ای)	تمرکز بر انتقال مفاهیم با بهره‌برداری از رسانه	رسانه-اینترنت و فضای مجازی	فناوری‌های نرم، فناوری اطلاعات و ارتباطات مدرن
۶	جنگ شناختی	نفوذ به زیربنای معرفتی و باورها و اعتقادات و شناخت افراد یا تسخیر دستگاه معرفت‌شناسی انسان	شناخت فلسفه و فرهنگ، اندیشه، رفتار، تصمیم، دکرین، قابلیت‌های نظامی، تحرکات تاکتیکی	ماهیت سخت‌افزاری جنگ در حال گذر به فضایی نرم‌افزاری، مجازی، فرامکانیکی و آشوب‌ناک است
۷	جنگ اقتصادی	آماج حملات، «تصرف بازار» و «سیادت بر منابع اقتصادی» است	کاهش توان مقاومت ملی، کسب تسلط اقتصادی، کاهش توان بازسازی، نوسازی و توسعه ملی	جنگ با ابزارها، مؤلفه‌ها و عوامل اقتصادی مانند پول، بانک تحریم، محاصره اقتصادی و زیرساخت‌های مالی

چارچوب نظری تحقیق پیرامون انواع قدرت

شناسایی مفهوم قدرت همیشه از سوی اندیشمندان این حوزه همراه با جداسازی و تقسیم‌بندی روبرو بوده است. چرا که کارکرد قدرت در دوره‌های زمانی مختلف و اشکال متفاوتی که از خود نشان داده است، باعث بروز این تفکیک و تمایز ساختاری شده است و قدرت در حوزه‌های مختلف سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، و نظامی دارای کارکردهای متفاوتی است. هر چند به نظر می‌رسد هدف اصلی اعمال قدرت، کسب دستاوردهای اعمال‌کننده آن است، ولی چگونگی اعمال آن و محل به‌کارگیری آن باعث به‌وجود آمدن انواع قدرت شده است. عمده‌ترین تقسیم‌بندی که از قدرت شده است، تقسیم آن به دو نوع سخت و نرم است. نای پس از این تقسیم‌بندی به نوع سومی از قدرت با عنوان «قدرت هوشمند» اشاره می‌کند. وی می‌گوید: «من در سال ۲۰۰۴ م. با طرح اصطلاح قدرت هوشمند و به قصد مقابله با سوءبرداشتی دال بر کفایت تنهای قدرت نرم برای یک سیاست خارجی کارآمد، این مفهوم را مترادف با توانایی

تلفیق منابع قدرت سخت و نرم برای دستیابی به راهبردهایی کارگشا عنوان کردم. بنابراین قدرت هوشمند شناسایی هر دو نوع قدرت سخت و نرم و استفاده از آنها در شرایط مختلف برای رسیدن به نتیجه است. (S. Nye, 2013, p49) رئالیسم^۱ و نئورئالیسم^۲ تلاش کرده‌اند که چنین تعریفی را از قدرت در حوزه نظام بین‌الملل ارائه دهند. به عنوان مثال، مورگنتا^۳ معتقد است که قدرت به معنای این است که یک شخص بتواند بر عقایل و عمل دیگران کنترل داشته باشد. (Çetin, Yavuzaslan, 2016, p5) انکای رئالیست‌ها به قدرت اجبارآمیز و محسوس بیشتر به خاطر نگاه خاص آنها به مسئله آنارشی و وضعیت ناامنی است که رئالیست‌ها آن را از هابز^۴ الهام گرفته‌اند. در قالب این نگرش از آنجایی که هیچ قدرت فائده‌ای ورای دولت-ها وجود ندارد، آنها به سمت منابع سخت می‌روند تا یکدیگر را در برابر هم محافظت کنند (MGallarotti, 2011, P22).

بر این اساس است که همه رئالیست‌ها سیاست بین‌الملل را عرصه سیاست قدرت در نظر می‌گیرند. به عنوان مثال، مورگنتا معتقد است که همه ابعاد سیاست مبتنی بر منازعه برای قدرت است و دولت‌ها در جهت حفظ منافعشان می‌کوشند و این برای دولت‌های دیگر محدودیت‌هایی ایجاد می‌کند (A. Vasquez, 2004, p35). مرشایمر^۵ نیز با تأکید بر ابعاد سخت‌افزاری قدرت معتقد است که توانایی یک دولت جهت ایجاد یک ارتش قدرتمند در عملکرد آن کشور در قدرت پنهانش نهفته است و قدرت نهفته به ترکیب عناصر اقتصادی و اجتماعی آن اشاره دارد که سازنده قدرت نظامی یک کشور است. (Schmidt, 2007, p56)

قدرت سخت

در اندیشه نای، قدرت سخت را می‌توان قدرت کمی دانست. مفهوم قدرت سخت متعلق به

۱ Realism

۲ Neorealism

۳ Hans Morgenthau

۴ Thomas Hobbes

۵ John Mearsheimer

دورانی است که دیدگاه رئالیستی در مورد شرایط و اوضاع حاکم بر محیط بین‌المللی وجود داشت. تا پایان حاکمیت نظم دوقطبی و منطق جنگ سرد بر محیط بین‌الملل، تفسیر سخت‌افزارانه رئالیستی از قدرت چیرگی داشت و میزان عده و عده نظامی بازیگران و غنای زرادخانه‌هایشان سنگ محک قدرت آنها به‌شمار می‌آمد. به عبارت دیگر، دولت‌ها مقوله قدرت ملی را در قالب توانمندی نظامی‌شان عینیت می‌بخشیدند، غافل از اینکه چنین نگاه مضیق و یک‌سویه‌ای به قدرت، آنان را به مسابقه تسلیحاتی خواهد کشاند و در گرداب معمای امنیتی گرفتار خواهد کرد تا جایی که انباشته هرچه بیشتر ادوات نظامی با هدف تولید امنیت در یک محیط آنارشیک، خود به آتش ناامنی دامن می‌زند. بنابراین دیدگاه قدرت سخت عبارت است از توان اجبار با توسل به اقدامات، ابزارها و تصمیمات آشکار و مستقیم. مبانی نگرش واقع‌گرایی، مهم‌ترین منبع فکری قدرت سخت است. مهم‌ترین ویژگی قدرت سخت، عریان و نمایان بودن منابع آن است. اهمیت یافتن روش‌های میلیتاریستی در حکومت‌داری و سیاست خارجی، جنبه‌های عریان و آشکار استفاده از قدرت سخت هستند. چنین جنبه‌هایی برای کشورها کاملاً شناخته شده و قابل اندازه‌گیری هستند. در مجموع فضای ذهنی و گفتمانی عصر رئالیستی روابط بین‌الملل، به بازسازی گفتمان قدرت سخت و اهمیت بخشیدن به گزاره‌های آن کمک می‌کرد. (S. Nye, 2013, p24)

قدرت نرم

در جهت مقابله با تهدید نرم، آن چیزی که می‌تواند مؤثر و کارآمد باشد، استفاده به‌جا از قدرت نرم است. قدرت نرم دربرگیرنده مؤلفه‌های اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و ایدئولوژیک است. ایدئولوژی، اعتبار ملی، خصوصیات ملی، هویت ملی و فرهنگی یک ملت، همچنین مشروعیت نظام سیاسی آن کشور از جمله موضوعاتی هستند که در چارچوب قدرت نرم مورد توجه و مطالعه قرار می‌گیرند. ولی قدرت نرم از سه سطح تشکیل می‌شود:

الف) سطح راهبردی: در این سطح، هدف افزایش قدرت، هنجارسازی خود و تضعیف قدرت حریف در صحنه بین‌المللی است.

ب) سطح میانی: این سطح از قدرت نرم منحصرأ به مردم و قدرت ملی تکیه دارد و مردم را از یک جماعت همراه تبدیل به جماعتی بی‌توجه و مشکوک، معارض و مخالف می‌نمایند.

ج) **سطح تاکتیکی:** این سطح از رویارویی قدرت نرم در سطح نیروهای مسلح صورت می‌گیرد. هدف این سه سطح از قدرت نرم باید توأمان و همراه هم مورد توجه قرار گیرد و سعی شود در هر سه سطح، قدرت و قدرت جامعه افزایش پیدا کند تا بتواند در مقابل تهدیدات نرم ایستادگی کند (متولی، ۱۳۹۸: ۴۰۸).

قدرت هوشمند

علت مطرح شدن قدرت هوشمند از سوی نای، ناکارآمدی و محدودیت به کارگیری قدرت سخت و نرم است. کار ویژه خاص هر کدام از این دو نوع موجب به وجود آمدن مشکلات زیادی برای کشورها در راه کسب منافع خویش است. نای در خصوص ناکارآمدی قدرت سخت می‌نویسد: فرآیند تبدیل قدرت از منابع به نتایج رفتاری، یک متغیر میانی حساس و تعیین کننده است. برخورداری از منابع قدرت، ضامن کسب نتایج دلخواه در همه شرایط نیست. لازمه تبدیل منابع به قدرت ملموس، به مفهوم کسب نتایج دلخواه، راهبردی بهینه و مدیریتی مدبرانه است. آنچه من آن را قدرت هوشمند می‌دانم (S. Nye, 2013, p30). بنابراین قدرت هوشمند تحولی شهودی در موضوع قدرت است که مخاطبان اصلی آن را دولت‌ها، نخبگان سیاسی، گروه‌های ذی‌نفوذ و نهادهای حکومتی تشکیل می‌دهند. تأکید بر مفهوم شهودی در این نوع از قدرت به واسطه کیفی‌گرایی آن و دوری از کمیت‌های سخت‌افزارانه آن است. بنابراین قدرت هوشمند پلی است بین امکان و عدم امکان، بین توانایی بالفعل و توانایی بالقوه و ترکیب ماهرانه و هوشمندانه آنها برای نیل به هدف. شاید بتوان قدرت هوشمند را اتحاد پیچیده علم و دانش و ارتباطات دانست. در قدرت هوشمند، یک کشور به طور هوشمندانه همه داشته‌های مادی و معنوی منابع قدرت خود را برای کسب مطلوبیت‌ها به کار می‌بندد. قدرت هوشمند برآیند نقاط قوت و حذف نقاط ضعف در قدرت سخت و نرم است. نای معتقد است قدرت هوشمند تلفیق به‌کارگیری هر دو نوع قدرت سخت و نرم است. از منظر نای در قدرت هوشمند، توانایی نظامی بازتعریف می‌گردد. قدرت سخت با توانایی و قدرت نظامی همگام است. اما زمانی که قدرت سخت از طریق رویه‌های نرم به کار گرفته می‌شود، قدرت هوشمند تولید می‌نماید. در واقع قدرت هوشمند ترکیبی است از قدرت سخت زور و تطمیع با قدرت نرم جذب و ترغیب (S. Nye, 2013, p315).

بر اساس مطالب بالا، چارچوب نظری این تحقیق در بُعد قدرت هوشمند بر اساس نظریه جوزف نای و در بُعد قدرت سخت و نرم بر اساس نظریه رئالیست‌ها و مورگنتا و مرشایمر است. البته مورگنتا به هوشمندی قدرت هم اعتقاد دارد. بنابراین با توجه به سؤالات تحقیق، چارچوب نظری و ادبیات تحقیق، مدل مفهومی پژوهش طبق شکل شماره ۱ می‌باشد. بر اساس مصاحبه

روش‌شناسی تحقیق

پژوهش از نوع کاربردی و به روش توصیفی-تحلیلی (پیمایشی) انجام شده است. داده‌ها در محیط نرم‌افزار SPSS وارد شده و با استفاده از روش‌های آمار توصیفی تجزیه و تحلیل شده است. اطلاعات این تحقیق، از دو روش «میدانی» و «بررسی اسناد و مدارک (کتابخانه‌ای علمی و تخصصی)» گردآوری شده است. در روش کتابخانه‌ای، ادبیات موضوع و اطلاعات نظری مورد نیاز با جستجوی کتابخانه‌ای تخصصی، اینترنتی و بانک‌های اطلاعاتی به دست آمده است. در روش میدانی علاوه بر مصاحبه با خبرگان، پرسش‌نامه‌ای تنظیم شد که ۱۲ پرسش بسته آن از طریق طیف لیکرت در پنج سطح طبقه‌بندی شد. در طراحی پرسش‌نامه با روش دلفی و با استفاده از دیدگاه صاحب‌نظران، استادان، متخصصان و خبرگان، قدرت دفاعی شناسایی گردید و سپس پرسش‌نامه مقدماتی تهیه و دو مرحله بین خبرگان توزیع شد و پس از تعیین اعتبار و روایی آن، پرسش‌نامه نهایی تهیه گردید. برای تعیین روایی پرسش‌نامه از روش روایی محتوا و توزیع دو مرحله‌ای پرسش‌نامه بین صاحب‌نظران بهره‌برداری شده و برای تعیین پایایی آزمون از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است و یک نمونه اولیه شامل ۱۰ پرسش‌نامه بین استادان یکی از دانشگاه‌های نظامی پیش‌آزمون گردید و سپس با استفاده از داده‌های این پرسش‌نامه‌ها و به کمک نرم‌افزار آماری SPSS میزان ضریب اعتماد با روش آلفای کرونباخ بزرگتر از ۰/۷ به دست آمد؛ بنابراین پرسش‌نامه مورد استفاده از توان اعتماد لازم برخوردار است. قلمرو تحقیق از نظر زمانی، پس از صدور بیانیه گام دوم انقلاب از سال ۱۳۹۷ تا سال ۱۴۰۴ خورشیدی - پایان برنامه چشم‌انداز ۲۰ ساله - است. از نظر مکانی، شامل جغرافیای جمهوری اسلامی ایران و سایر کشورهای مسلمان است.

تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق

تجزیه و تحلیل جامعه‌شناختی

جامعه آماری شامل استادان، خبرگان، مدیران ارشد و فرماندهان مسئول، راهبردی‌پردازان لشکری و کشوری و سیاسیون است که دارای حداقل سه سال سابقه کار در مسائل راهبردی با داشتن جایگاه مدیریتی هستند. جامعه آماری با توجه به حساسیت و خاص بودن موضوع پژوهش، بسیار محدود است و با توجه به نظر کارشناسان و خبرگان در مجموع ۱۱۰ نفر برآورد

شده‌اند. با استفاده از فرمول کوکران، حجم نمونه ۴۱ نفر تعیین شده است. با طرح دو پرسش، سعی در روایی و پایایی هر چه بیشتر پرسش‌نامه شده است. پرسش‌های مربوط به تعیین سال - های خدمتی پاسخ‌دهندگان با رسم جدول و تعیین درصد فراوانی آن به شرح زیر تجزیه و تحلیل شده است:

جدول شماره (۲): سنوات خدمتی جامعه نمونه

سنوات خدمتی (سال)	فراوانی	فراوانی درصدی
۲۱ تا ۲۵	۸	۱۹/۵۱
۲۶ تا ۳۰	۲۶	۶۳/۴۱
۳۱ تا ۳۵	۷	۱۷/۰۸
جمع	۴۱	٪ ۱۰۰

یافته‌های جدول بالا بیانگر این است که ۱۹/۵۱ درصد پاسخگویان (۸ نفر) سال‌های خدمتی ۲۱ تا ۲۵ سال، و ۶۳/۴۱ درصد آنان (۲۶ نفر) سال‌های خدمتی ۲۶ تا ۳۰ سال، و ۱۷/۰۸ درصد بیش (۷ نفر) از ۳۰ سال، سابقه خدمت دارند؛ بنابراین پاسخ‌دهندگان از تخصص و تجربه زیادی برخوردار هستند و این به جامعه آماری، اعتبار بسیاری می‌دهد.

جدول شماره (۳): سطح تحصیلات جامعه نمونه

سطح تحصیلات	فراوانی	فراوانی درصدی
ارشد	۱۴	۳۴/۱۵
دکتر	۲۷	۶۵/۸۵
جمع	۴۱	٪ ۱۰۰

یافته‌های جدول بالا بیانگر این است که ۶۵/۸۵ درصد پاسخگویان (۲۷ نفر) دارای تحصیلات دکتر و ۳۴/۱۵ درصد (۱۴ نفر) دارای تحصیلات ارشد هستند؛ بنابراین پاسخ‌دهندگان از تخصص و تجربه زیادی برخوردارند و این به جامعه آماری، اعتبار زیادی می‌دهد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

به منظور تجزیه و تحلیل سؤال‌های تحقیق، علاوه بر مصاحبه، تعداد ۱۲ سؤال بسته در قالب پرسش‌نامه تنظیم و بین حجم نمونه توزیع گردیده و پاسخ‌های اخذ شده از آنها مقادیر به‌دست‌آمده برای یافته‌ها در قالب جدول زیر درج و میانگین وضع موجود، وزن، وزن موزون و امتیاز موزون برای هر یک از سؤالات به صورت جداگانه به شرح زیر محاسبه شده است.

بر اساس تجزیه و تحلیل به عمل آمده از پرسش‌نامه‌های دریافتی و طبق طیف لیکرت پاسخ هر سؤال بر اساس گزینه خیلی زیاد نمره ۵، زیاد نمره ۴، متوسط نمره ۳، کم نمره ۲ و خیلی کم نمره ۱ محاسبه شده است. جمع ۵ نمره ۱۵ می‌شود، ۱۵ تقسیم بر ۵ گزینه حاصل آن عدد ۳ می‌باشد؛ بنابراین میانگین نمره قبولی ۳ به بالا می‌باشد؛ یعنی عواملی که میانگین آنها بیشتر از ۳ باشد پذیرفته شده، تجزیه و تحلیل می‌گردد.

۱- میانگین امتیاز هر عامل از جمع امتیاز هر عامل تقسیم بر تعداد جامعه نمونه به دست آمده است.

۲- با استفاده از نظر خبرگی و بر اساس طیف لیکرت وزن هر عامل از ۱ تا ۵ مشخص شده است. هرچه میزان اثرگذاری و اهمیت عامل زیاد باشد، به همان اندازه وزن آن عامل هم زیاد می‌باشد. بین وزن عامل با میزان اهمیت و اثرگذاری آن ارتباط مستقیم وجود دارد.

۳- میانگین امتیاز هر عامل بر جمع کل میانگین امتیاز تقسیم شده و وزن موزون هر عامل به دست آمده است.

۴- وزن موزون هر عامل ضرب در میانگین کل شده و امتیاز وزن موزون هر عامل به دست آمده است.

۵- برای اطمینان از دقیق بودن محاسبات جدول، نحوه ساخت آمارهای توصیفی طبق مراحل زیر می‌باشد:

الف) عدد جمع کل امتیازات و وزن سؤالات باید برابر هم باشد؛

ب) عدد میانگین کل، وزن و امتیاز موزون هر سه باید برابر هم باشد؛

پ) جمع کل وزن موزون باید عدد ۱ باشد، در این جدول جمع کل وزن موزون ۱ می‌باشد.

با توجه به دقیق بودن مراحل بالا، نتیجه می‌گیریم که از یک طرف یافته‌ها و پاسخ‌های دریافتی دقیق و مؤثر است و از سوی دیگر محاسبات جدول شماره ۳ شامل میانگین امتیاز عوامل، وزن عوامل، وزن موزون عوامل و امتیاز موزون به‌طور دقیق محاسبه شده و دارای روایی و پایایی معتبر و لازم هستند.

جدول شماره (۴): میانگین پاسخ‌های دریافتی پیرامون وضعیت موجود قدرت نظامی

بُعد قدرت	مؤلفه قدرت	میانگین امتیاز	وزن	وزن موزون	امتیاز موزون
سخت‌افزاری	زمینی	۳/۶۶	۴	۱۰۹۴	۱۳۰۱
	هوایی	۲/۹۷	۲	۱۰۷۶	۱۲۴۳
	دریایی	۳/۰۹	۳	۱۰۸۰	۱۲۵۶
	موشکی	۴/۷۲	۴	۱۱۲۲	۱۳۹۰
	پهپادی	۴/۸۰	۴	۱۱۲۴	۱۳۹۷
جمع کل بُعد سخت					
میانگین کل بُعد سخت					
نرم‌افزاری	شناختی	۲/۹۳	۳	۱۰۷۵	۱۲۴
	رسانه‌ای	۱/۹۳	۳	۱۰۵۰	۱۱۶
	روانی	۲/۹۳	۳	۱۰۷۵	۱۲۴
	اطلاعاتی	۳/۱۳	۳	۱۰۸۱	۱۲۵۹
جمع کل بُعد نرم					
میانگین کل بُعد نرم					
هوشمندی	اقتصادی	۱/۷۴	۲	۱۰۴۵	۱۱۴۴
	هیبریدی	۳/۵۶	۴	۱۰۹۲	۱۲۹۴
	سایبری	۳/۳۶	۴	۱۰۸۶	۱۲۷۵
جمع کل بُعد هوشمندی					
میانگین کل بُعد هوشمندی					
جمع کل مبعدها (سخت، نرم و هوشمند)					
میانگین کل مبعدها (سخت، نرم و هوشمند)					

تجزیه و تحلیل قدرت نظامی جمهوری اسلامی ایران در سه بُعد سخت، نرم و هوشمند بر اساس یافته‌های جدول شماره (۴):

الف) بر اساس مبانی نظری تحقیق و دیدگاه خبرگان قدرت سخت دارای پنج مؤلفه زمینی، هوایی، دریایی، موشکی و پهپادی است. در بُعد قدرت سخت، وضعیت نیروهای مسلح طبق

طیف لیکرت در وضعیت خوب یا زیاد قرار دارد، اما در همین بُعد، مؤلفه قدرت هوایی نمره متوسط به پایین دریافت نموده است و بیانگر این است که توان هوایی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران همپا با جهش به سمت تمدن نوین اسلامی نیست و در این شاخص باید تلاش و سرمایه‌گذاری بیشتری به عمل آید. نمره قدرت دریایی هم متوسط است و در این زمینه هم باید تلاش بیشتری شود. بنابراین در بُعد قدرت سخت در مجموع وضعیت خوب یا زیاد ارزیابی شده، اما در مؤلفه قدرت هوایی متوسط به پایین و در مؤلفه قدرت دریایی متوسط ارزیابی شده است. در مؤلفه زمینی وضعیت خوب یا زیاد می‌باشد و در مؤلفه موشکی و پهپادی وضعیت خیلی زیاد یا عالی است.

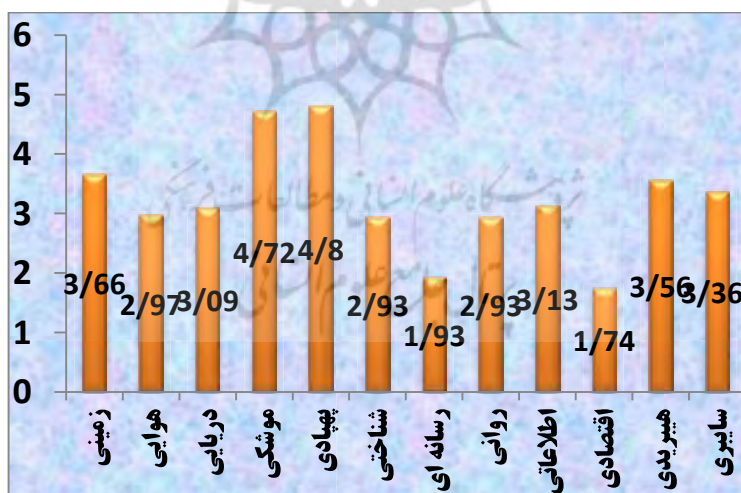
ب) بر اساس مبانی نظری تحقیق و دیدگاه خبرگان قدرت نرم دارای چهار مؤلفه شناختی، رسانه‌ای، روانی و اطلاعاتی است. در بُعد قدرت نرم، وضعیت نیروهای مسلح طبق طیف لیکرت کم یا ضعیف می‌باشد. مؤلفه شناختی و روانی نمره متوسط به پایین اخذ نموده است. مؤلفه اقتصادی و رسانه‌ای نمره ضعیف یا کم دریافت نموده است، اما مؤلفه اطلاعاتی نمره متوسط به بالا یعنی نزدیک به خوب دریافت نموده است؛ بنابراین در مؤلفه جنگ نرم وضعیت نیروهای مسلح برای نیل به تمدن نوین اسلامی ضعیف می‌باشد و در این مؤلفه باید تلاش بیشتری به عمل آید. البته مؤلفه اطلاعاتی وضعیت بهتری نسبت به مؤلفه‌های دیگر دارد. با توجه به تحلیل بالا طبق نظر حجم نمونه که اغلب آنها نظامی و تعدادی هم غیرنظامی هستند، توان قدرت نرم نیروهای مسلح در حال حاضر ضعیف بوده، در این خصوص باید برنامه‌ریزی دقیق‌تری به عمل آید.

ب) بر اساس مبانی نظری تحقیق و دیدگاه خبرگان قدرت هوشمند دارای سه مؤلفه اقتصادی، هیبریدی و سایبری است. در بُعد قدرت هوشمند وضعیت نیروهای مسلح طبق طیف لیکرت متوسط یا خوب می‌باشد. مؤلفه اقتصادی نمره کم یا ضعیف دریافت نموده است. مؤلفه هیبریدی و سایبری نمره متوسط به بالا یا خوب دریافت نموده است. بنابراین در بُعد قدرت هوشمند وضعیت نیروهای مسلح برای نیل به تمدن نوین اسلامی متوسط یا خوب ارزیابی می‌گردد؛ بنابراین باید تلاش بیشتری برای توانمندی نیروهای مسلح جهت ارتقای قدرت هوشمند به عمل آید. با توجه به نقش تحریم‌های فلج‌کننده و ظالمانه آمریکا در وضعیت معیشت مردم و تبدیل شدن وزارت خزانه‌داری آمریکا به اتاق جنگ علیه جمهوری اسلامی ایران، برخی از

کارشناسان و خبرگان معتقدند که آمریکا تروریسم اقتصادی است و به همین دلیل جنگ اقتصادی را به عنوان قدرت سخت معرفی می کنند. برخی از صاحب نظران هم معتقد هستند که قدرت اقتصادی، یک جنگ نیمه سخت است؛ به همین دلیل در این مقاله قدرت اقتصادی به عنوان یکی از بُعدهای قدرت هوشمند در نظر گرفته شده است. در ارتباط با قدرت هیبریدی هم بین کارشناسان و خبرگان اختلاف نظر وجود دارد. برخی آن را به عنوان قدرت سخت قلمداد می کنند و برخی دیگر آن را یک قدرت هوشمند می دانند؛ چون در جنگ هیبریدی تمام ظرفیت های اقتصادی، نظامی، فرهنگی و سیاسی با تاکتیک ها و تکنیک ها، ابزارها و تجهیزات و روش و فنون جنگی ترکیب می گردند. در این مقاله جنگ هیبریدی، یکی از بُعدهای قدرت هوشمند در نظر گرفته شده است.

ت) با توجه به تجزیه و تحلیل های بالا نیروهای مسلح برای نیل به تمدن نوین اسلامی در وضعیت متوسط یا خوبی هستند. به نظر می رسد فرماندهان و مسئولان باید توجه بیشتری به تقویت نیروهای مسلح به خصوص در بُعد نرم افزاری داشته باشند.

با توجه به داده های آماری جدول شماره ۴ و توضیحات بالا، میانگین قدرت نیروهای مسلح در بُعد سخت افزاری، نرم افزاری و هوشمندی، طبق نمودار شماره ۱ می باشد.

نمودار شماره (۱): وضعیت و قدرت نظامی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران در سه بُعد سخت، نرم و هوشمند

تجزیه و تحلیل میزان تأثیر قدرت نظامی برای نیل به تمدن نوین اسلامی بر اساس یافته‌های جدول شماره (۵):

طبق یافته‌های جدول شماره ۴ در بُعد قدرت سخت، وضعیت نیروهای مسلح خوب یا زیاد می‌باشد. در بُعد قدرت نرم، وضعیت کم یا ضعیف است. در بُعد قدرت هوشمند وضعیت نیروهای مسلح متوسط یا خوب می‌باشد.

الف) برای نیل به تمدن نوین اسلامی قدرت سخت سومین قدرت اثرگذار است. چنانچه میزان قدرت سخت خوب یا متوسط به پایین هم باشد، مشکل خاصی به وجود نمی‌آید. خوشبختانه طبق جدول شماره ۴، در حال حاضر وضعیت قدرت سخت نیروهای مسلح خوب یا زیاد می‌باشد؛ یعنی برای نیل به تمدن نوین اسلامی در حوزه قدرت سخت مشکلی نداریم. طبق جدول شماره ۴ میانگین قدرت سخت در وضعیت فعلی $3/84$ می‌باشد، اما طبق جدول شماره ۵ برای نیل به تمدن نوین اسلامی میزان تأثیر قدرت سخت $2/2$ می‌باشد؛ بنابراین نیروهای مسلح برای نیل به تمدن نوین اسلامی در بُعد قدرت سخت مشکلی نداشته، در وضعیت خوبی قرار دارند. بر اساس مصاحبه به عمل آمده با خبرگان، بُعد سخت تمدن نوین اسلامی دارای دو مؤلفه توان محور و قابلیت محور است. پس مؤلفه‌های بُعد سخت قدرت نظامی چنانچه بر اساس رویکرد توان محوری و قابلیت محوری باشد، توانایی نیل به تمدن نوین اسلامی را دارد.

ب) برای نیل به تمدن نوین اسلامی بیشترین تأثیر را قدرت نرم نیروهای مسلح دارد؛ یعنی باید میزان قدرت نرم نیروهای مسلح خیلی زیاد باشد. اما متأسفانه طبق جدول شماره ۴ در حال حاضر وضعیت قدرت نرم نیروهای مسلح کم یا ضعیف می‌باشد. طبق جدول شماره ۴ میانگین قدرت نرم نیروهای مسلح در وضعیت فعلی $2/73$ می‌باشد، اما طبق جدول شماره ۵ برای نیل به تمدن نوین اسلامی میزان تأثیر قدرت نرم $4/7$ می‌باشد؛ بنابراین نیروهای مسلح برای نیل به تمدن نوین اسلامی در مؤلفه قدرت نرم داری مشکل هستند و باید حداقل به اندازه $1/97$ قدرت نرم خود را افزایش دهند. بر اساس مصاحبه به عمل آمده با خبرگان، بُعد نرم تمدن نوین اسلامی دارای دو مؤلفه ارزش محور و انسان محور است. پس مؤلفه‌های بُعد نرم قدرت نظامی چنانچه بر اساس رویکرد ارزش محوری و انسان محوری باشد، توانایی نیل به تمدن نوین اسلامی را دارد.

پ) برای نیل به تمدن نوین اسلامی قدرت هوشمند دومین قدرت اثرگذار است؛ یعنی باید میزان قدرت هوشمند متوسط یا خوب به بالا باشد. خوشبختانه طبق جدول شماره ۴ در حال حاضر، وضعیت قدرت هوشمند نیروهای مسلح متوسط یا خوب به بالا می‌باشد. البته این به معنی وضعیت مطلوب نیست، طبق مقایسه تطبیقی محاسبات جدول شماره ۴ و ۵ مشخص است که وضعیت قدرت هوشمند نیروهای مسلح در وضع موجود و مطلوب متوسط است. پس در این زمینه باید تلاش بیشتری به عمل آید. طبق جدول شماره ۴ میانگین قدرت هوشمند نیروهای مسلح در وضعیت فعلی ۲/۸۷ می‌باشد، اما طبق جدول شماره ۵ برای نیل به تمدن نوین اسلامی میزان تأثیر قدرت هوشمند ۳/۱ می‌باشد؛ بنابراین نیروهای مسلح برای نیل به تمدن نوین اسلامی در بُعد قدرت هوشمند داری مشکل هستند و باید حداقل به اندازه ۰/۲۳ قدرت هوشمند خود را افزایش دهند. بر اساس مصاحبه به عمل آمده با خبرگان، بُعد هوشمندی تمدن نوین اسلامی دارای دو مؤلفه دانش محور و فناوری محور است. پس مؤلفه‌های بُعد نرم قدرت نظامی چنانچه بر اساس رویکرد دانش محور و فناوری محوری باشد، توانایی نیل به تمدن نوین اسلامی را دارد. با توجه به یافته‌های جدول شماره ۴ و ۵ نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران برای نیل به تمدن نوین اسلامی باید بیشترین تلاش را ابتدا در بُعد قدرت نرم و سپس در بُعد قدرت هوشمند به عمل آورند.

جدول شماره (۵): میانگین پاسخ‌های دریافتی پیرامون میزان تأثیر قدرت دفاعی برای نیل به تمدن نوین اسلامی

قدرت	میزان تأثیر	وزن	وزن موزون	امتیاز موزون
تمدن نوین اسلامی	سخت	۲	۱۲۲	۱۷۲۶
	نرم	۵	۱۴۷	۱/۵۵۱
	هوشمند	۳	۱۳۱	۱/۰۲۳
جمع کل		۱۰	۱	۳/۳
میانگین کل		۳/۳	۳/۳	۱/۱

با توجه به موارد بالا، می‌توان گفت قدرت نظامی نیروهای مسلح برای نیل به تمدن نوین اسلامی، در بُعد قدرت نرم در وضعیت ضعیف یا کم قرار دارد. در بُعد قدرت هوشمند در وضعیت متوسط یا خوب و در بُعد قدرت سخت در وضعیت خوب یا زیاد قرار دارد.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

۱- نتیجه‌گیری

الف) پاسخ سؤال اصلی تحقیق: ابعاد و مؤلفه‌های قدرت نظامی نیروهای مسلح برای نیل به تمدن نوین اسلامی

در تاریخ بین‌الملل، انقلاب‌های متعددی را داشته‌ایم که هر یک از آنها، نگرش مشخصی را به دنبال داشتند. برخی از آنها، افق مطلوبی به اسم مارکسیسم و برخی دیگر افق مطلوبی به نام مکتب لیبرالی داشتند، اما تنها انقلابی که تفاوت عمده‌ای با این انقلاب‌ها در ماهیت و نگرش معنوی داشت، انقلاب اسلامی ایران بود. این انقلاب که دارای نگرشی دینی اعتقادی است، با احیای نقش دین به عنوان عنصری تأثیرگذار بر تحولات جهانی، میان دین و سیاست پیوند ایجاد نمود و بر توانایی دین در عرصه حکومت‌داری، در عصر نوین نظام بین‌الملل صحنه گذاشت. یکی از مؤلفه‌های حکومت‌داری و قدرت ملی، قدرت نظامی است. بنابراین برای نیل به تمدن نوین اسلامی باید تمام مؤلفه‌های قدرت ملی و ارکان نظام در چارچوب فرایند شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی قرار بگیرند. همان‌طوری که امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) فرایند شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی را این‌چنین بیان فرمودند: ۱- ایجاد انقلاب اسلامی؛ ۲- ایجاد نظام اسلامی؛ ۳- ایجاد دولت اسلامی؛ ۴- ایجاد جامعه اسلامی؛ ۵- ایجاد تمدن نوین اسلامی.

قدرت نظامی به‌عنوان یکی از پایه‌ها و مؤلفه‌های دولت اسلامی باید از مرحله جامعه اسلامی، خود را به مرحله تمدن نوین اسلامی برساند. برای این منظور قدرت نظامی در سه مؤلفه سخت‌افزاری، نرم‌افزاری و هوشمندی مورد بررسی قرار گرفته است. نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران برای نیل به تمدن نوین اسلامی باید اقتدار داشته باشند. قدرت را تحمیل اراده به رقیب یا دشمن تعریف کرده‌اند که خود جنگ نیز به نوعی تحمیل اراده می‌باشد. اقتدار به‌کارگیری زور مشروع می‌باشد که همین واژه مشروع، فرق قدرت و اقتدار می‌باشد. ممکن است کشوری قدرت داشته باشد، ولی این قدرتش مشروع نباشد. قدرتی که مشروع نباشد، پایدار نیست. اگر در یک کشور قدرت و حکومت از پشتیبانی مردمی برخوردار باشد، به این معنی است که این کشور اقتدار دارد. اقتدار ملی در واقع به این معنی است که این کشور از پشتیبانی مردمی، برخوردار است. نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران به‌علت مردم-

پایه بودن و مهمتر از همه تحت فرماندهی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) بودن دارای اقتدار است؛ این اقتدار مسیر رسیدن به تمدن نوین اسلامی را تسهیل نموده است. قدرت نظامی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران چون مردم‌پایه است، اقتدار آفرین است. این قدرت دارای سه بُعد و ۱۲ مؤلفه به شرح زیر است:

الف) بُعد سخت‌افزاری داری پنج مؤلفه زمینی، هوایی، دریایی، موشکی و پهپادی است.

ب) بُعد نرم‌افزاری دارای چهار مؤلفه شناختی - رسانه‌ای - روانی و اطلاعاتی است.

پ) بُعد هوشمندی دارای سه مؤلفه اقتصادی، هیبریدی (ترکیبی) و سایبری است. با توجه به نقش تحریم‌های فلج‌کننده و ظالمانه آمریکا در وضعیت معیشت مردم و تبدیل شدن وزارت خزانه‌داری آمریکا به اتاق جنگ علیه جمهوری اسلامی ایران، برخی از کارشناسان و خبرگان معتقدند که آمریکا تروریسم اقتصادی است و به همین دلیل اقتصاد را به‌عنوان قدرت سخت معرفی می‌کنند. برخی از صاحب‌نظران هم معتقد هستند که قدرت اقتصادی، یک جنگ نیمه-سخت است؛ به همین دلیل، در این جستار، اقتصاد به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های قدرت هوشمند در نظر گرفته شده است. در ارتباط با مؤلفه هیبریدی هم بین کارشناسان و خبرگان اختلاف نظر وجود دارد. برخی آن را به‌عنوان قدرت سخت قلمداد می‌کنند و برخی دیگر آن را قدرت هوشمند می‌دانند. از آنجا که در جنگ هیبریدی تمام ظرفیت‌های اقتصادی، نظامی، فرهنگی و سیاسی با تاکتیک‌ها و تکنیک‌ها، ابزارها و تجهیزات و روش و فنون جنگی ترکیب می‌گردند، قدرت هیبریدی، یکی از مؤلفه‌های قدرت هوشمند در نظر گرفته شده است.

میانگین قدرت سخت در وضعیت فعلی ۳/۸۴ می‌باشد. برای نیل به تمدن نوین اسلامی میزان تأثیر قدرت سخت ۲/۲ می‌باشد؛ بنابراین نیروهای مسلح برای نیل به تمدن نوین اسلامی در بُعد قدرت سخت مشکلی نداشته، در وضعیت خوبی قرار دارند.

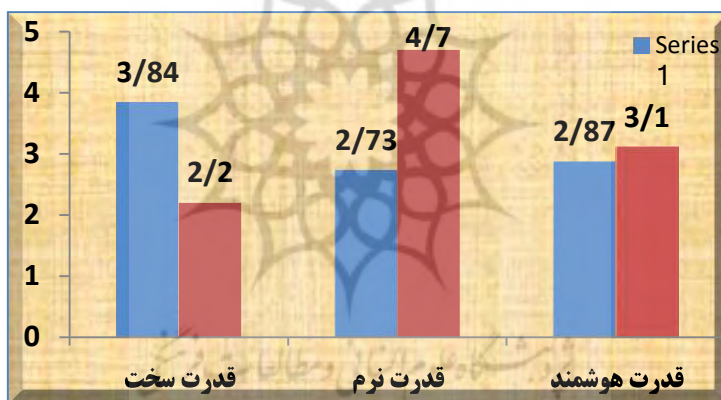
میانگین قدرت نرم نیروهای مسلح در وضعیت فعلی ۲/۷۳ می‌باشد. برای نیل به تمدن نوین اسلامی میزان تأثیر قدرت نرم ۴/۷ می‌باشد؛ بنابراین نیروهای مسلح برای نیل به تمدن نوین اسلامی در بُعد قدرت نرم داری مشکل هستند و باید حداقل به اندازه ۱/۹۷ قدرت نرم خود را افزایش دهند.

میانگین قدرت هوشمند نیروهای مسلح در وضعیت فعلی ۲/۸۷ می‌باشد. برای نیل به تمدن

نوین اسلامی میزان تأثیر قدرت هوشمند ۳/۱ است؛ بنابراین نیروهای مسلح برای نیل به تمدن نوین اسلامی در بُعد قدرت هوشمند داری مشکل هستند و باید حداقل به اندازه ۰/۲۳ قدرت هوشمند خود را افزایش دهند.

با توجه به موارد بالا، نمودار شماره ۲ بیانگر وضعیت موجود و میزان تأثیر قدرت نظامی نیروهای مسلح در سه بُعد سخت‌افزاری، نرم‌افزاری و هوشمندی برای نیل به تمدن نوین اسلامی است. در این نمودار رنگ آبی بیانگر وضعیت موجود قدرت نظامی در سه بُعد پیش‌گفته و رنگ قرمز بیانگر میزان تأثیر قدرت نظامی در همان ابعاد برای نیل به تمدن نوین اسلامی است.

اعداد نمودارهای زیر بر اساس طیف لیکرت از ۱ تا ۵ می‌باشد. گزینه خیلی زیاد نمره ۵، زیاد نمره ۴، متوسط نمره ۳، کم نمره ۲ و خیلی کم نمره ۱ محاسبه شده است.

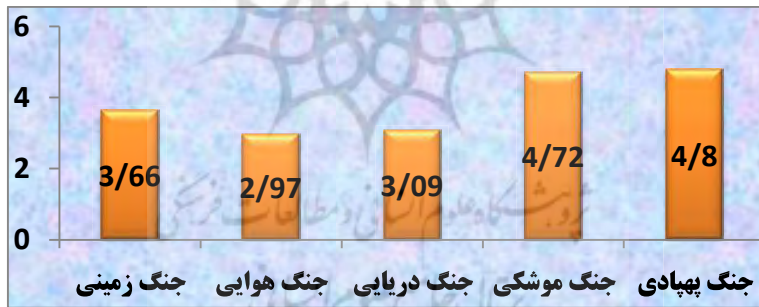
نمودار شماره (۲): رنگ آبی میانگین قدرت نظامی و رنگ قرمز میزان تأثیر قدرت نظامی برای نیل به تمدن نوین اسلامی

ب) پاسخ سؤال فرعی اول: وضعیت مؤلفه‌های قدرت نظامی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران در بُعد سخت‌افزاری

بر اساس یافته‌های پژوهش، بُعد سخت تمدن نوین اسلامی دارای دو مؤلفه توان‌محور و قابلیت‌محور است. پس مؤلفه‌های بُعد سخت قدرت نظامی چنانچه بر اساس رویکرد توان‌محوری و قابلیت‌محوری باشد، توانایی نیل به تمدن نوین اسلامی را دارد. طبق تجزیه و

تحلیل به عمل آمده از پرسشنامه، بُعد سخت‌افزاری داری پنج مؤلفه زمینی، هوایی، دریایی، موشکی و پهپادی است. طبق نمودار شماره ۳ وضعیت مؤلفه‌های سخت‌افزاری نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، برای ایفای نقش به‌ترتیب اولویت عبارتند از:

- ۱- پهپادی: این مؤلفه در حال حاضر وضعیت خیلی خوبی در قدرت سخت‌افزاری نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران دارد؛
- ۲- موشکی: این مؤلفه در حال حاضر وضعیت خیلی خوبی در قدرت سخت‌افزاری نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران دارد؛
- ۳- زمینی: این مؤلفه در حال حاضر وضعیت خوبی در قدرت سخت‌افزاری نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران دارد؛
- ۴- دریایی: این مؤلفه در حال حاضر وضعیت متوسطی در قدرت سخت‌افزاری نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران دارد؛
- ۵- هوایی: این مؤلفه در حال حاضر وضعیت متوسط به پایینی در قدرت سخت‌افزاری نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران دارد.

نمودار شماره (۳): وضعیت موجود میانگین مؤلفه‌های قدرت نظامی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران در بُعد سخت‌افزاری

ب) پاسخ سؤال فرعی دوم: وضعیت مؤلفه‌های قدرت نظامی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران در بُعد نرم‌افزاری

بر اساس یافته‌های پژوهش، بُعد نرم تمدن نوین اسلامی دارای دو مؤلفه ارزش‌محور و انسان‌محور است. پس مؤلفه‌های بُعد نرم قدرت نظامی چنانچه بر اساس رویکرد ارزش‌محوری و

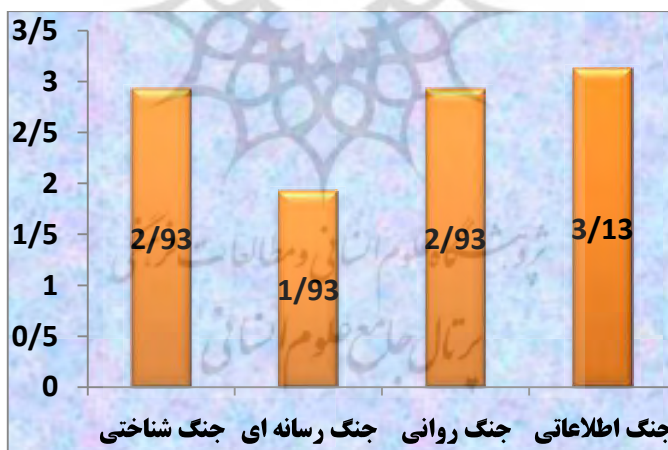
انسان‌محوری باشد، توانایی نیل به تمدن نوین اسلامی را دارد. طبق تجزیه و تحلیل به‌عمل آمده از پرسش‌نامه، بُعد نرم‌افزاری دارای چهار مؤلفه: شناختی، رسانه‌ای، روانی و اطلاعاتی است. طبق نمودار شماره ۴ وضعیت موجود مؤلفه‌های نرم‌افزاری نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، برای ایفای نقش به‌ترتیب اولویت عبارتند از:

۱- شناختی: این مؤلفه در حال حاضر نقش و وضعیت متوسط به پایینی در قدرت نرم‌افزاری نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران دارد؛

۲- رسانه‌ای: این مؤلفه در حال حاضر نقش و وضعیت کمی در قدرت نرم‌افزاری نیروهای مسلح ج.ا.ایران دارد؛

۳- روانی: این مؤلفه در حال حاضر نقش و وضعیت متوسط به پایینی در قدرت نرم‌افزاری نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران دارد؛

۴- اطلاعاتی: این مؤلفه در حال حاضر نقش و وضعیت متوسطی در قدرت نرم‌افزاری نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران دارد.

نمودار شماره (۴): وضعیت موجود میانگین مؤلفه‌های قدرت نظامی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران در بُعد نرم‌افزاری

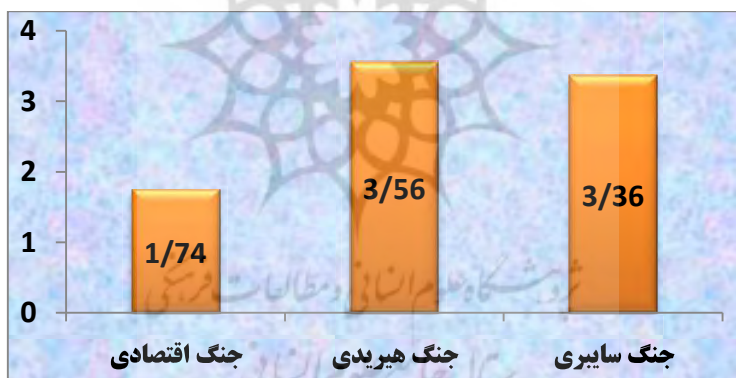
ت) پاسخ سؤال فرعی سوم: وضعیت مؤلفه‌های قدرت نظامی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران در بُعد هوشمندی

بر اساس یافته‌های پژوهش، بُعد هوشمندی تمدن نوین اسلامی دارای دو مؤلفه دانش محور و فناوری محور است. پس مؤلفه‌های بُعد نرم قدرت نظامی چنانچه بر اساس رویکرد دانش محوری و فناوری محور باشد، توانایی نیل به تمدن نوین اسلامی را دارد. طبق تجزیه و تحلیل به عمل آمده از پرسش‌نامه، بُعد هوشمندی دارای سه مؤلفه اقتصادی - هیبریدی (ترکیبی) و سایبری است. طبق نمودار شماره ۵، وضعیت موجود مؤلفه‌های نرم‌افزاری نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، برای ایفای نقش به ترتیب اولویت عبارتند از:

۱- اقتصادی: این مؤلفه در حال حاضر نقش و وضعیت کمی در قدرت هوشمندی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران دارد؛

۲- هیبریدی: این مؤلفه در حال حاضر نقش و وضعیت متوسط به بالایی در قدرت هوشمندی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران دارد؛

۳- سایبری: این مؤلفه در حال حاضر نقش و وضعیت متوسط به بالایی در قدرت هوشمندی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران دارد.

نمودار شماره (۵): وضعیت موجود میانگین مؤلفه‌های قدرت نظامی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران در بُعد هوشمندی

۲- پیشنهاد

۱- افزایش قدرت سخت‌افزاری مثل تجهیزات دریایی، هوایی، زمینی، پهپادی و موشکی باعث تقویت رویکرد «تهدیدمحوری» است. در این رویکرد هزینه‌های هنگفت و زیادی صرف خرید تجهیزات نظامی سخت می‌گردد و در بهترین حالت به بازدارندگی و حفظ وضع موجود ختم

می‌شود. بازدارندگی چنانچه مؤثر نباشد، به جنگ تبدیل می‌گردد؛

۲- افزایش قدرت نرم‌افزاری مثل افزایش توان جنگ اطلاعاتی، رسانه‌ای، شناختی و روانی باعث تقویت رویکرد «امنیت‌محوری» است. رویکرد امنیت‌محوری چون فرصت‌ساز و توان‌محور است، به «قدرت‌افکنی و قدرت‌سازی و قدرت‌افزایی» ختم می‌شود. این رویکرد چون نیاز به خرید تجهیزات و تسلیحات سخت ندارد، کم‌هزینه، توان‌محور و توسعه‌ساز است؛ بنابراین توجه به قدرت نرم باعث اشراف اطلاعاتی و توسعه دامنه نفوذ می‌گردد؛

۳- ساختار و سازمان نیروهای مسلح باید در بُعد سخت‌افزاری به‌صورت خودکافی، چالاک و چابک شود. در بُعد نرم‌افزاری و هوشمندی باید با استفاده از خلاقیت و نوآوری زمینه‌ساز حضور اندیشه‌ای در منطقه باشیم؛

۴- توجه ویژه به اجرای آموزش‌های نرم‌افزاری مثل جنگ سایبری و جنگ شناختی در متون آموزشی مراکز آموزش نیروهای مسلح؛

۵- تحول بهینه مدیریت و اصلاح ساختار، آموزش، عملیات، تجهیزات، قوانین و مقررات نظامی نیروهای مسلح در سه بُعد سخت‌افزاری، نرم‌افزاری و هوشمندی؛

۶- معماری ساختاری و سازمانی نیروهای مسلح با استفاده از فناوری‌های نوین و با رویکرد قابلیت‌محوری و نرم‌افزاری انجام شود؛

۷- تبیین قدرت نظامی جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر قدرت نرم در مراکز نظامی و دانشگاهی داخل کشور از طریق واگذاری پایان‌نامه‌های دفاعی-امنیتی برای ارتقای قدرت نرم نیروهای مسلح.

منابع و مأخذ

- اسفندیار، محمد (۱۳۹۴) واکاوی علل رشد و تکوین تمدن اسلام و ایران با تأکید بر مؤلفه علم‌گرایی، چهارمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت.
- جان احمدی، فاطمه (۱۳۸۸) تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی، تهران: معارف.
- دانش‌آشتیانی، محمدباقر، (۱۳۹۰) استراتژی ساختار سازمانی نزا تا سال ۱۴۰۰، دانشگاه عالی دفاع ملی.

زارع، محمد، (۱۳۹۸)، تمدن اسلامی از منظر مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، پژوهشکده مدیریت راهبردی و سرمایه انسانی، نمای راهبردی شماره ۳، شماره مسلسل ۱۵۵.

زهدی، یعقوب و کلاتری، فتح‌ا...، (۱۳۹۵)، واکاوی رویکردهای جنگ آینده، تهران، دعا.

سنجولی، دوست‌علی (۱۳۹۷)، نقش قدرت و اقتدار سیاسی حکومت‌های اسلامی در شکوفایی تمدن نوین اسلامی، چهارمین کنگره بین‌المللی فرهنگ و اندیشه دینی.

فوزی، یحیی، صنم‌زاده، محمودرضا (۱۳۹۱)، تمدن اسلامی از دیدگاه امام خمینی (ره)، فصلنامه علمی پژوهشی تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی، ۳(۹)، ۷-۴۰.

متولی، یاسر، (۱۳۹۸)، تهدید نرم، مجله شماره ۴۰۸ امید انقلاب، تهران: نیروی مقاومت بسیج.

مرادیان، محسن و همکاران، (۱۳۹۷)، ارائه الگویی برای ارزیابی و تحلیل قدرت نظامی کشورها، فصلنامه راهبرد دفاعی، شماره ۶۴، تهران: انتشارات دعا، ص ۱۶۹.

منتظران، جاوید و منتظران، زهرا (۱۳۹۷)، تبیین و بررسی نقش انقلاب اسلامی در احیای تمدن نوین اسلامی، کنفرانس مجمع جهانی تقریب مذاهب.

یزدان‌پناه، کیومرث و همکاران، (۱۳۹۷)، محاسبه قدرت نظامی با استفاده از فرمول‌های قدرت ملی، فصلنامه سیاست دفاعی، شماره ۱۰۲، تهران: دانشگاه جامع امام حسین (ع)، ص ۶۵.

- A. Vasquez, John. (2004). The power of power politics: From classical realism to neotraditionalism, at The Power of Power Politics, New York: Cambridge University Press
- C. Schmidt, Brian. (2007). Realism and facets of power in international relations, in Felix Berenskoetter, M. J. Williams, Power in World Politics, New York: Routledge
- S. Nye, Joseph. (2013). Hard, Soft, and Smart Power, in Andrew F. Cooper, Jorge Heine, and Ramesh Thakur, The Oxford Handbook of Modern Diplomacy, Oxford, Oxford University Press
- Yavuzaslan, Kiyem. Çetin, Murat. (2016). Soft Power Concept and Soft Power Indexes, in, Mehmet Huseyin Bilgin and Hakan Danis, Eurasian Studies in Business and Economics, Berlin: Springer, P398